

AUTORITEIT
PERSOONSGEGEVENS

Autoriteit Persoonsgegevens
Postbus 93374, 2509 AJ Den Haag
Bezuidenhoutseweg 30, 2594 AV Den Haag
T 070 8888 500 - F 070 8888 501
autoriteitpersoonsgegevens.nl

Aangetekend

Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Mevrouw mr. drs. I.K. van Engelshoven
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

Datum
31 mei 2021

Ons kenmerk
z2021-08230

Contactpersoon

[REDACTED]
[REDACTED]

Onderwerp

Borging privacy in het onderwijs en de inzet van Google G Suite for Education

Geachte mevrouw Van Engelshoven,

Op 1 maart 2021 heeft u de Tweede Kamer geïnformeerd over het door SIVON/SURF bij de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) gevraagde advies inzake de inzet van Google G Suite for Education (thans: Workspace for Education). SIVON/SURF heeft de AP benaderd nu uit de gegevensbeschermingseffectbeoordeling (hierna: DPIA) rondom de inzet van Google G Suite for Education risico's ten aanzien van de bescherming van persoonsgegevens van onderwijsdeelnemers en onderwijsmedewerkers blijken. De AP heeft SIVON/SURF en de Nederlandse onderwijsinstellingen vandaag geadviseerd. Een afschrift van dat advies is bijgesloten.

De AP ziet voor u als stelselvertegenwoordiger van onder meer het middelbaar beroepsonderwijs en hoger onderwijs een belangrijke rol in het geven van opvolging aan het advies van de AP bij de inzet van Google G Suite for Education door onderwijsinstellingen. De AP adviseert daarnaast concreet om maatregelen te treffen om te bewerkstelligen dat onderwijsinstellingen ook in de praktijk zorgdragen voor veilig onderwijs bij de inzet van digitale middelen. Dit omvat in ieder geval het treffen van maatregelen voor het primair- en voortgezet onderwijs. De AP sluit echter niet uit dat deze maatregelen rondom de inzet van digitale middelen in zijn algemeenheid ook benodigd zijn voor het middelbaar beroepsonderwijs en hoger onderwijs. Derhalve zendt de AP ook u deze brief en een afschrift van het advies.

Datum
31 mei 2021

Ons kenmerk
z2021-08230

Aandacht voor de risico's bij kinderen

De DPIA bij de adviesaanvraag van SIVON/SURF is voornamelijk gericht op de verwerking van persoonsgegevens van onderwijsmedewerkers en onderwijsdeelnemers van instellingen in het hoger onderwijs. Uit de adviesaanvraag blijkt echter dat Google G Suite for Education met name wordt ingezet door het funderend onderwijs en dat SIVON/SURF met hun adviesaanvraag niet alleen vragen heeft ten aanzien van de inzet van Google G Suite for Education door het hoger onderwijs, maar ook het primair-, voortgezet- en middelbaar beroepsonderwijs, waarbij ook kinderen betrokken zijn.

Kinderen hebben recht op een passende invulling van hun grondwettelijke recht op bescherming van persoonsgegevens en dienen te worden beschermd tegen schendingen van dat grondrecht. Een juiste borging van dat grondrecht vergt extra aandacht bij kinderen. Zij hebben volgens de AVG, het Handvest en het Verdrag inzake de rechten van het kind recht op specifieke bescherming. De AP stelt daarom voorop dat bij het inschatten van de risico's aangaande de verwerking van persoonsgegevens in voldoende mate de specifieke risico's voor kinderen moeten worden geïdentificeerd en onderzocht. Dit vergt een nauwkeurige analyse van de specifieke risico's voor kinderen en de uitwerking die deze risico's hebben op kinderen van verschillende leeftijden. Daarbij is het onvoldoende om kinderen te positioneren als betrokkenen met alleen een lagere leeftijd, aangezien kinderen zich minder bewust zijn van de betrokken risico's en gevolgen van de verwerking van hun persoonsgegevens. Daarbij kunnen risico's een andere impact en uitwerking hebben op kinderen dan op volwassenen. Het stelselmatig vastleggen van gegevens over het gedrag en de ontwikkeling van kinderen kan leiden tot risico's zoals discriminatie en uitsluiting. Bovenstaande leidt tot de conclusie dat er bij de verwerking van persoonsgegevens van kinderen extra zorgvuldig zal moeten worden onderzocht welke risico's er spelen en welke waarborgen passend zijn.

Advies versterking rol van de minister voor veilig gebruik digitale middelen in het onderwijs

Onderwijsinstellingen hebben de verantwoordelijkheid om, voorafgaand aan het inzetten van digitale middelen waarbij persoonsgegevens worden verwerkt, te bepalen of deze middelen voldoen aan de AVG. Zeker nu het de onderwijsinstellingen zelf zijn die bepalen welke digitale middelen er worden ingezet, rust op hen een grote verantwoordelijkheid. Een zorgvuldige omgang met persoonsgegevens is een inherent onderdeel van goed en veilig onderwijs. Juist van onderwijsinstellingen mag daarom worden verwacht dat zij juist en zorgvuldig omgaan met persoonsgegevens en daarbij voldoende aandacht schenken aan de specifieke risico's die gelden bij kinderen. Niet iedere onderwijsinstelling in met name het primair- en voortgezet onderwijs beschikt op dit moment echter over voldoende kennis en middelen om vroegtijdig te bepalen welke risico's er bestaan bij de inzet van digitale middelen. Dat geldt niet alleen in het kader van de inzet van Google G Suite for Education, maar ook in de breedte bij de inzet van andere digitale middelen in het onderwijs. De AP wil u als stelselvertegenwoordiger van het middelbaar beroepsonderwijs en hoger onderwijs in overweging geven of het noodzakelijk is om een pakket aan maatregelen te nemen waarmee wordt bewerkstelligd dat onderwijsinstellingen ook in de praktijk zorgdragen voor veilig onderwijs bij de inzet van digitale middelen.

Datum

31 mei 2021

Ons kenmerk

z2021-08230

De AP adviseert u daarbij concreet om de volgende maatregelen in overweging te nemen en uit te (laten) voeren:

- Het structureel door de minister coördineren van de aanpak van gegevensbescherming binnen het onderwijs door het instellen, dan wel ondersteunen van organisaties en samenwerkingsverbanden die daarin voorzien. Dergelijke organisaties zijn een belangrijke schakel tussen onderlinge onderwijsinstellingen als het gaat om het gezamenlijk definiëren van specifieke gegevensbeschermingsrisico's die gelden bij het onderwijs aan kinderen. Daarbij kan men kennis uitwisselen aangaande de omgang met deze risico's. Het kan daarbij noodzakelijk zijn dat de minister een coördinerende rol blijft vervullen.
- Onderwijsinstellingen actief te informeren over de verantwoordelijkheden die zij hebben bij het bepalen van de risico's voor kinderen indien digitale middelen worden ingezet en het daarbij aanreiken van middelen om onderwijsinstellingen te stimuleren een dergelijke analyse uit te voeren of uit te laten voeren.
- Verkennen welke digitale middelen veel gebruikt worden door onderwijsinstellingen en het daarop laten uitvoeren van - actueel te houden - DPIA's die kunnen worden gebruikt door onderwijsinstellingen bij hun risicoanalyse. Als onderdeel daarvan, wanneer daar aanleiding toe bestaat, het in gesprek gaan met leveranciers aangaande de bescherming van persoonsgegevens, het sluiten van mantel(verwerkers)overeenkomsten en het invoeren van een 'comply or explain'-principe voor onderwijsinstellingen ten aanzien van de afgesloten mantel(verwerkers)overeenkomsten.
- In Europees verband aandacht vragen en zonodig gecoördineerde acties te ondernemen met andere lidstaten richting grote leveranciers van digitale middelen om de juiste waarborgen te treffen voor de bescherming van persoonsgegevens van onderwijsdeelnemers.

Bestaand gebruik van Google G Suite for Education door onderwijsinstellingen

Zoals in het verzoek van SIVON/SURF is aangegeven zijn er reeds onderwijsinstellingen die op dit moment gebruik maken van Google G Suite for Education. Dit geldt met name voor het primair- en voortgezet onderwijs. De AP heeft op dit moment niet vastgesteld of, en zo ja in welke mate, individuele onderwijsinstellingen de risico's voor de rechten en vrijheden van betrokkenen voorafgaande aan de inzet van Google G Suite for Education hebben geëvalueerd. Mede door de uitkomst van het advies dat de AP aan SIVON/SURF heeft uitgedaan acht de AP de kans niet groot dat alle onderwijsinstellingen, ook buiten het primair- en voortgezet onderwijs, dit in voldoende mate hebben gedaan en voldoende waarborgen hebben getroffen.

Zoals de AP ook in het onderzoek naar online (video)bellen en online proctoring¹ heeft benadrukt, heeft de AP begrip voor de situatie waarin de onderwijssector tijdens de Coronacrisis in korte tijd grote veranderingen heeft moeten doorvoeren om het onderwijs zoveel mogelijk doorgang te laten vinden. Echter, de tijd van snelle omschakeling is voorbij en vraagt nu om goede borging van de bescherming van persoonsgegevens op niet alleen de korte, maar ook de lange termijn. De AP verwacht dan ook dat onderwijsinstellingen beoordelen of een digitaal middel aan alle wettelijke eisen voldoet. De AP merkt

¹ Aanbevelingen voor privacy bij digitaal thuisonderwijs | Autoriteit Persoonsgegevens

Datum
31 mei 2021

Ons kenmerk
z2021-08230

tevens op dat Google G Suite for Education ook al werd ingezet ruim voor de Coronacrisis en het versneld invoeren van het afstandsonderwijs.

Specifiek voor de situatie rondom Google G Suite for Education wil de AP u dan ook met klem adviseren om zo snel mogelijk in aanvulling op de eerder genoemde maatregelen, doch uiterlijk voor 1 augustus 2021 (m.u.v het laatste hieronder genoemde punt), de volgende maatregelen te nemen:

- Het communiceren van de uitkomst van het advies van de AP aan SIVON/SURF aan alle onderwijsinstellingen inclusief de door SIVON/SURF geconstateerde risico's.
- In kaart brengen hoeveel onderwijsinstellingen reeds gebruik maken van Google G Suite for Education.
- Onderzoeken welke mogelijkheden onderwijsinstellingen hebben om middels instellingen in Google G Suite for Education zelfstandig maatregelen te treffen om de risico's te verkleinen en onderwijsinstellingen te informeren over deze mogelijkheden en onderwijsinstellingen stimuleren deze maatregelen zo snel mogelijk door te voeren.
- Afhankelijk van eventuele verdere onderhandelingen door SURF en SIVON, de volgende maatregelen te treffen:
 - Indien de onderhandelingen die SURF en SIVON voeren leiden tot een situatie waarbij in voldoende mate invulling wordt gegeven aan de bescherming van persoonsgegevens conform de AVG, kan de inzet van Google G Suite for Education door onderwijsinstellingen op basis van deze afspraken worden heroverwogen. Onderwijsinstellingen die onvoldoende maatregelen hebben getroffen dienen bij de inzet van Google G Suite for Education gebruik te maken van deze door SURF en SIVON gemaakte afspraken, eventuele aanvullende maatregelen treffen en vast te stellen of er bij de onderwijsinstelling mogelijk sprake is van additionele risico's ten opzichte van de DPIA.² Daarbij adviseren we de minister om onderwijsinstellingen te informeren over de aangepaste voorwaarden zodat onderwijsinstellingen gebruik maken van deze voorwaarden en worden gestimuleerd eventuele risicoanalyses te (laten) uitvoeren.
 - Het opstellen van een concreet exit plan voor onderwijsinstellingen die onvoldoende maatregelen hebben getroffen waarbij, indien blijkt dat SIVON/SURF niet tot voldoende afspraken kan komen waarmee de risico's inzake Google G Suite for Education worden gemitigeerd, Google G Suite for Education voor de start van het schooljaar 2021/2022 volledig zal zijn uitgefaseerd.

Wat betekent dit advies?

Als de verwerkingen worden doorgezet door onderwijsinstellingen kan de AP ambtshalve dan wel na klachten onderzoek doen naar de verwerking. Indien de AP een overtreding constateert, is zij bevoegd tot het treffen van handhavingsmaatregelen zoals het opleggen van een verwerkingsverbod, last onder dwangsom of boete.

² Onderwijsinstellingen dienen zelf vast te stellen of er in hun specifieke situatie sprake is van additionele risico's die in de weg staan aan het gebruik van Google G Suite for Education.

AUTORITEIT
PERSOONSGEGEVENS

Datum

31 mei 2021

Ons kenmerk

z2021-08230

Openbaarmaking van dit advies

Het advies komt beschikbaar op de website www.autoriteitpersoonsgegevens.nl nadat de Tweede Kamer door u is geïnformeerd over dit advies.

Hoogachtend,
Autoriteit Persoonsgegevens,

drs. C.E. Mur
Bestuurslid